

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Epărhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINICA

Prețul abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
" " " " pe $\frac{1}{2}$ de an 5 cor.
" România și străinătate pe an 14 fr.
" " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 "

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte
etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la
150 de cuvinte 6 cor, până la 200 de cuvinte
8 cor., de aci în sus 10 coroane.

Manuscrisurile să adresează la redacțiunea
„FOAIA DIECEZANĂ”
iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la
Administrațiunea Tipografiei și Librăriei die-
cezane în Caransebeș. — Telefon Nr. 30.

Nr. 3151 Șc ex 1909.

Notă oficială

La cererea comitetului „Reuniunii învățătorilor români din dieceza Caransebeșului” Conzistorul diecezan recomandă tuturor comunelor bisericești din dieceză abonarea revistei pedagogice „Vatra școlară” din Sibiu pe seama bibliotecelor școlare.

Caransebeș, în 16/29 Iulie 1909.

Filaret Musta m. p.
Arhimandrit, vicariu episcopesc.

Patriarhul Giril Lucaris

Confesiunea Pseudolucariană și urmările ei

1. Starea bisericii ortodoxe din patriarhatul constantinopolitan după 1453.

Ziua de 29 Mai a anului 1453 a făcut epocă în istoria Răsăritului, o zi în care cu desnădăjduire s'au deschis porțile de odinioară falnicului Țărigrad, pentru ca să se dea spre pradă celui mai înverșunat inimic al Creștinismului, Mohamedanismului.

Starea materială și religioasă-morală în care se află clerul bisericii grecești după căderea Constantinopolului eră din cale afară deplorabilă. Bunurile bisericești erau exploatate pără conștiință din partea Turcilor ca și a Patriarhilor și supușilor săi. Venitele fixe de mainainte ale clerului erau acum detrase din partea regimului turcesc, așa că partea cea mai mare a preoțimii eră avizată aproape numai la elemozina comunelor. Din așa numită „Cassă”¹ a Patriarhiei

nu mai puteau reflecta la nici un ajutor, pentru că ea se află acum într'o stare de veșnică demăntare. Pânăce Patriarhii trebuiau să se îngrijească de susținerea câtorva mitropoliți, iar aceștia de-a câtorva episcopi, aceștia iarăș de-a câtorva arhimandriți, cari toți trebuiau apoi să cutriere tot Orientul cerșând unii pentru alții, pânatunci clerul mai de jos eră avizat la venitele stolare și la oarecari ajutoare. Nu ne va cuprinde deci de loc mirarea, dacă funcțiunile cele mai sacre se vindeau cu bani scumpi și grei.

Clerul grecesc se lupta cu cea mai amară sărăcie și orbecă în întunericul neștiinței. Școlile pentru creșterea tineretului erau localizate în mănăstiri, biserici și în locuințele private ale învățătorilor preoți și călugări² cari singuri nu aveau acel grad de cultură, cu care să fie pătruns pe deplin inimile fragede ale învățăceilor lor. Numărul pușinilor bărbați³ cari începură a cerceta școalele superioare italiene, nu creștea din cauza sărăciei și a pușinelor șanze ce le aveau în viitor.

Cercetarea serviciului divin eră, chiar în Constantinopol, cu desăvârșire neglijată; participarea la sfintele sacramente eră multora chiar străină.⁴ Pe lângă sărăcia încuibată, eră dezvoltat încă și escesul senzual împreunat cu luxul,⁵ cari păcate și ele vor fi contribuind mult la regresul stărilor pe cari le schițăm. Sub astfel de împrejurări so află biserica Orientului, când cea apuseană se desbină în două tabere.

darea de cap, pe care fiecare alt creștin trebuia s'o plătească. Venitele Cassei constau: din tributul anual al mitropoliștilor și al episcopilor, care să urcă la circa 100.000 piasteri; apoi din darurile ce le dădeau la denumirea lor.

² Vezi A. Pichler: Geschichte d. Prot. p 29.

³ Aproape toți creteni, ibidem p 29.

⁴ ibidem p. 31.

⁵ ibidem p. 31.

¹ Din „Cassa” aceasta plătia Patriarhia pe an 25.000 de piasteri erarului în formă de dar, fiind astfel scutit clerul întreg de

2. Încercarea de uniune a Luteranilor cu biserica ortodoxă în veac. XVI-ea.

Protestantismul în lupta sa cu Catolicismul, cunoștea prea bine starea tristă în care se afla Orientul; el se și folosi de aceasta ocazie binevenită, năzuind de a face o uniune oarecare între ambele biserici, ca așa, câștigând Răsăritul, să aibă un razim puternic în lupta sa cea neîmpăcată cu biserica română. Prima încercare în acest sens o face la a. 1559 *Melanchton*, trimițând o traducere grecească a »*Confesiunii augsburgice*« Patriarhului Ioasaph (1555-1565) prin ierodiaconul Demetriu Mysu care, cu jumătate de an mai înainte, din însărcinarea Patriarhului Ioasaph, venise anume la Vitenberga spre a studia doctrina cea nouă a Protestanților. Ioasaph însă nu-i răspunde.¹ Încercarea a doua o fac cu 15 ani mai târziu (1574) cei doi profesori tiibingieni *Martin Crusiu* și *Iacob Andreea*.² Și ei trimit o traducere grecească a *Confesiunii augsburgice* Patriarhului *Ieremia II* (1572—1579) prin *Stefan Gerlach*, care tocmai atunci se reîntorcea din Tiibinga la Constantinopol. Aceasta traducere era însoțită și de o epistolă, în care fu rugat Patriarhul Ieremia II, să și deo părerea sa asupra Confesiunii, totodată însă și pentru o uniune între biserica ortodoxă și cea protestantă.³ Ieremia răspunde în a. 1576 prin o condamnare a Protestantismului. Ei însă, nu pierdură nădejdea și îi scrieră încă de trei ori; de două ori le mai răspunde, dar în fine încheie cu ei cu aceea rugămintă, ca în viitor să nu-l mai molesteze⁴ cu chestiuni de atare natură, iar la o uniune între ambele biserici nici să nu se mai gândească.

3. Viața și creșterea lui Ciril Lucaris

Încercările Luteranilor nu izbutiră. Vin Calvinii apoi, mai târziu, în veacul al XVII-lea, pe timpul Patriarhului Ciril Lucaris, cu acelaș scop, cu aceeaș dorință de îmbinare. Rolul Calvinilor e mai ușor, având aceștia vechi relațiuni personale intime cu Lucaris de pe vremea studiilor acestuia pela diferitele școli înalte ale Apusului. De personalitatea lui marcantă se leagă toate evenimentele rezultante din străduința Calvinilor de a se apropia și a câștiga biserica drept măritoare pe seama lor. Cunoașterea așa-dară a împrejurărilor în cari a crescut și a trăit, apoi a activității sale ca cărmuitor al Patriarhiilor din Alexandria și Constantinopol firește că se impune de sine.

Constantin Lucaris e născut la 13. Noemvru

1572 în capitala inzulei Creta, *Candia*, din părinți fruntași. Părinții lui își trag originea din o familie notabilă grecească, înrudită cu familia domnitoare a Paleologilor.¹ De loc ar fi familia aceasta din Epidaurus în Illyria, dară după esemplul mai multor familii, a emigrat și ea de acolo, căci jugul Izlamului era prea apăsător, bucurându-se în Creta sub stăpânirea venețiană, de o soartă mai bună. Aicea, multă vreme înflorește, mai apoi decade și sărăcește tare. De aceea, nu se știe nimic mai departe despre soartea părinților săi, totașa nici despre educația lui Constantin până la vârsta de 8—10 ani. După toate datele referitoare la persoana lui, îl vedem deodată în slujba unor marinari cu cari împreună ajunge la Alexandria.² Aici îl cunoaște Patriarhul *Meletie* (*Illyās*), care încă era crețean de origine și înrudit cu Constantin. Meletie recunoaște în băiat talent și-l luă sub îngrijirea și ocrotirea sa părintească. La sfatul lui Meletie îmbracă reasa monahală, primind numele călugăresc *Ciril*. Tânărul arată multă plăcere pentru carte așa că în timp relativ scurt face progres uimitoriu, storcând admirațiunea multora. Drept aceea îl și trimite Meletie în Italia la studii mai înalte.³ Astfel ajunge *Ciril* în Veneția în vârstă de 12 ani. Aicea să-i fie fost învățator *Maxim Margumim*; aceasta o afirmă *Hottinger*, *Smith*, *Bohnstelt*, *Heineccius*, *Tenzel*, *Mohnike*, *Kimmel* s. a.; *Pichler* din contra susține, că în Veneția nu a fost cu putință să-i fie fost *Margumim* învățator, deoarece acesta se află pe timpul acela în Roma, voind să impace prin Omiliile sale (3) în privința purcederii Duhului sfânt biserica occidentală cu cea orientală.⁴ În Veneția s'a pregătit *Ciril* numai pentru șocala superioară din *Padua* renumită pe atunci.⁵ După patru ani petrecuți în Veneția merge la *Padua*, unde petrece șapte ani, având de învățatori pe *Cremoniu* și *Piccolomini*. În a. 1593 părăsește *Ciril* *Padua* reîntorcându-se la unchiul său Meletie, care conducea acum Patriarhia văduvită din Constantinopol în urma esilării Patriarhului *Mateiu II*. Aicea petrece împreună cu Meletie aproape un an, fu hirotonit de acesta în presbiter și înaintat la treapta de igumen cu rangul de Arhimandrit la mănăstirea *Angaratum*.⁶

Din cele espuse ne putem face o iconă fidelă despre creșterea lui *Ciril*. El deveni între semenii săi de atunci, unul dintre cei mai culti și zeloși bărbați ai bisericii orientale, și acest

¹ Pichler : Op. cit. p. 38.

² Pichler : Op. cit. p. 40.

³ Pichler : Op. cit. p. 14.

⁴ Pichler : Op. cit. p. 43—44.

⁵ Pichler : Op. cit. p. 46.

⁶ Pichler : Op. cit. p. 49.

¹ Eus. Popovici : Ist. Bis. Periodul V.

² Pichler : Op. cit. p. 34.

³ E. Popovici : Op. cit.

⁴ ibid.

fapt ni-l testifică îndestul scrierile sale, ce ni-au rămas.¹ La a. 1595 îl trimite Meletie de reprezentant al său la sinodul din *Brest* în Polonia, „spre a desaproba unirea ce s-a făcută cu Roma de câțiva Episcopi ortodoxi renegați”.² În calitate sa de reprezentant purtă titlul de exarh al scaunului ecumenic și al scaunului din Alexandria, pentru că eră trimis și din partea Patriarhului ecumenic *Neofit*.³ După ce petrecu câțiva ani în Polonia pleacă, la porunca lui Meletie, spre completarea studiilor sale teologice la Geneva și Vitenberga. Unii susțin, că ar fi cutreerată în acest restimp întreaga Italie, alții iarăși, că a fost numai în Germania și Gallia,⁴ alții, că a mers din Geneva la Belgia,⁵ și în fine *N. Spadarin* spune, că a studiat în Engiltera, dar înveninat de doctrinele acelei inzule, s'a reîntors în patria sa.⁶ Dară toate afirmările, ori presupunerile acestea sunt fără tomei zice *A. Pichler*, resfrângându-le cam în următorul mod: „Pe atunci încă era datina, că tinerii călătoriau dela o mniversitate la alta spre a-și completa studiile lor, care datină era observată și de Grecii ceice veneau în Apus. Erau cazuri unde se cercetau patru și șase universități. Centrele erau mai ales: *Olandia, Engiltera, Parisul și Italia*. Este deci de presupus, că și *Ciril* va fi făcut o astfel de călătorie de studii”.

Din acest timp de studii datează legăturile sale de prietinie cu cei mai vestiți teologi protestanți, de care se și folosesc aceștia mai târziu.

(Urmează)

Despre simbolul credinții

XXIV. Învierea corpului.

Aștept învierea morșilor.

În moarte sufletul se desparte de corp, dar această despărțire nu e pentru totdeauna. Va veni o zi când sufletul se reunește cu corpul, vor forma iarăș pe omul de mai înainte. Să răspundem la întrebările: *Trebue noi să inviem? Când? Cum?*

1. Trebue noi să inviem?

Dovezi pentru adevărul acesta avem:

1. În *s. Scriptură*. Așa dreptul *Iob* zice: „Știu că răscumpărătorul meu este viu, și în ziua din urmă voi învia din pământ, și iarăș mă voi îmbrăca cu pielea mea și în carnea mea voi vedea pe Dumnezeu meu” (19, 23—26).

¹ Melchisedec: Bis. ort. în luptă cu Protest p. 330

² ibidem.

³ Convorbiri lit. a. XIV. p. 252—253 o scrisoare a lui Papad. Calimah c. V. Alexandri.

⁴ Leo Allatius.

⁵ Kimmel.

⁶ Pichler: Op. cit. p. 65.

Mântuitorul vorbește de aceasta la Mt. 22, 23—32; apostolul Pavel în epistola I. către Corinteni (15).

2. *Tradiția*. Simboalele, s. părinți și învățătorii bisericii măturisesc credința aceasta; iar mucenicii au întărit-o dându-și viața. Biserica a condamnat, în urmă, pe ceice nu primeau învățătura aceasta (gnostici, Marcion, manihei etc).

3. *Rațiunea* dovedește că e posibilă și convenabilă învierea corpurilor.

Întâia să demonstrează cu atotputerea lui Dumnezeu: el a creat toate, deci le poate și re'nvia, apoi avem și exemple de înviere, așa învierea Domnului nostru Isus Cristos.

Că învierea e convenabilă rezultă din împrejurarea că Dumnezeu o poate săvârși ca atotputernic, atotștiutor și atotbun. Mântuitorul, al doilea Adam, încă a înviat; în urmă știm că sufletul și corpul sânt făcute unul pentru altul, corpul ia parte la toate faptele și deci trebue să fie părtaș cu sufletul la recompensă ori pedeapsă.

2. Când?

Învierea trupurilor va avea loc la sfârșitul veacului, adevă când lumea nu va mai fi ce este, ci să curățată, transformă.

Sfârșitul lumii e un adevăr sigur. Mântuitorul l-a prezis (Mt. 24), apostolii (2. Petru 3, 7—10); tradiția încă îl măturisese, căci creștinii din timpurile dintâi așteptau că e foarte aproape și așa s'a născut erezia chiliazmului.

Nu știm însă când va fi acest eveniment, cum vedem din cuvintele Mântuitorului (Mt. 24, 36. Fapt. Apost. 1, 7), iar înainte de sfârșitul lumii vor fi semne (Mt. 24. Lc. 21).

3. Cum?

Toți oamenii vor învia cu corpul de mai înainte ce să confirmă din mărturiile aduse mai înainte și anume: toate trupurile vor avea starea ce corăspunde lucrării Creatorului, vor fi nemuritoare (1. Cor. 15, 52), deși nu vor avea aceeaș soartă.

Trupurile *dreptilor* vor fi: fără suferinți, fără dureri, subtile, agile (vor putea transpune cugetele lor într'un moment imperceptibil), luminoase (vor străluci ca stelele, dar în deosebite graduri).

Trupurile *celor osândiți* vor suferi și vor fi urâte de privit.

1. Fi-va o judecată generală?

Da, cum învață credința. Mărturii sânt:

1. *S. Scriptură*. Mântuitorul o afirmă, o descrie chiar cum să va întâmpla (Mt. 25, 31—46). La înălțarea Lui la cer îngerii zic apostolilor: „Acest Isus care s'a suit dela noi la cer, așa va veni, precum l-ați văzut pe el suindu-se în cer” (Fapt. Apost. 1, 11). Apostolul Pavel scrie: „Noi toți trebue să ne arătăm înaintea tronului lui Cristos, ca fiecare să iee cele ale corpului, dupăcum a făcut, ori bine ori rău” (2. Cor. 5, 10).

2. *Tradiția*. Simboalele credinții cuprind adevărul acesta, sinoadele îl profesază, apoi s. părinți și învățătorii bisericii în scrierile lor foarte lămurit orbesc de dogma aceasta.

(Urmează)

Creștinismul și învățării în veacul al XIX

(Continuare)

II. Fizicienii luminii.

Secolului 19 i-a fost rezervat să descopere natura luminii precum tot el a descoperit natura căldurii și să o substituie prejudeciul lumină-materie cu lumină-mișcare.

Numele de însemnătate sânt:

Augustin Fresnel, născut la 1788 în Broglie mort 1827 în Ville-d'Avray. Puțin să știe de viața lui scurtă, afară de lucrările lui științifice. A frecventat școala politehnică de unde a eșit inginer și s'a stabilit în Valența și, rămânând credincios lui Ludovic XVIII, a fost destituit de Napoleon și pus supt pază politenească. În singurătatea lui de inginer în Ronen a elaborat el păreri prime despre teoria undulațiunii. Merge la Paris și împărtășește cercetările sale lui Arago care-i devine sfetnic și povățuitor. „Arago — zice I. Bertrand — îndată a cuprins însemnătatea unor astfel de lucrări nemuritoare. El devine incredutul și prietenul lui Fresnel și indicându-i numai disertațiile frumoase ale lui Toma Young asupra aceluiaș subiect, îl incuraja din toate puterile să ș continue ideile proprii. Fresnel, în cariera lui scurtă și strălucită, a întrecut cu mult pe toți rivalii săi“. Tot Arago apără apoi ideile lui Fresnel în Academia de știință și esoperează nu să triumfeze, căci lupta era înverșunată și ținu timp mai îndelungat, ci ca Academia să dea lui Fresnel marele premiu al matematicilor, deși se opune Laplace care nu se putea desface de teoria emisiunii. Fresnel fu apoi ales membru al Academiei de științe în vârstă de 35 ani (1823) cu unanimitatea voturilor.

Din viața lui să mai știe că primise o creștere religioasă solidă și de aceea nu se închidea în lucrările lui optice, ci medita și asupra cestiunilor filozofiei religioase. Între operele lui să află și o lucrare despre spiritualitatea sufletului omenesc ca răspuns la epistola unui unchiu al său care era necredincios. Între altele scrie el aici: „Am închis în sărtar epistola ta filozofică, ca să o scot iarăș când voi avea răgaz să grijesc apartamentul meu de metafizică“.

În zilele din urmă, când era să moară aproape în floarea vârstei și în deplină activitate științifică, erau de admirat resignațiunea și elevațiunea lui. Arago ne spune: „Toate cugetele lui erau îndreptate spre sfârșitul apropiat“. Iar prietenul său, inginerul Duleau scrie: „El văzu apropiindu-să sfârșitul cu sentimentele religioase ale unui om care, după ce era inițiat în misteriiile naturii mai mult decât alții, era adânc pătruns de puterea și bunătatea infinită a Autorului lor. Serviciile ce făcuse el științii prin meditații în ochii lui erau numai împlinirea unei misiuni la ce era obligat. Așa ceva s'a putut întâmpla însă, în urma practicei virtuților celor mai înalte cu care a crezut el că se poate achita față de omenire și cu care a satisfăcut el conștiinții sale. Eu, care am fost să mărginește a lăți departe lumina fără a voi să

de față în momentele lui din urmă... pot spune că și atunci adora virtutea, o punea mai presus decât știința și geniul; puterea sufletului său nu numai față cu moartea ci și față cu întroperea descoperirilor ce făcuse și de care voia să facă aplicații folositoare“.

Iosif Fraunhofer (1787—1826), născut în Straubing (Bavaria) din părinți săraci; orfan de tată și mamă la vârsta de 11 ani merge la München unde un fabricant de oglinzi îl primește în serviciu cu condiția ca 6 ani să lucreze fără retribuțiune. Băiatul află odată, fără voe, că există geometria, își cumpără un manual și începe să învețe. Unii își bat joc de el, alții încep să-l abată spre lucruri mai practice; dar el nu se lasă amăgit. Un accident providențial îl conduce spre știință, anume casa stăpânului său să prăbușește, tânărul e scos de supt dărămături, electorul Max Iosif (care mai apoi este întâiul rege al Bavariei) se interesează de el și-i deschide porțile institutului geodesic și astronomic din Reichenbach. Aci săvârșește el lucrările care-l fac nemuritor îmbogățind cu noi preciziuni teoria undulațiilor. adaogând unele luni la spectrul solar, construind noi telescopuri care deschid astronomiei orizonturi noi; comisiunile astronomice germane, organizate să observe în 1874 și 1884 cele 2 treceri ale stelei Venus întrebuintază numai instrumente eșite din atelierul lui Fraunhofer, executate supt direcțiunea lui proprie și probate de el. Fraunhofer era creștin foarte bun, caracterul lui blând era foarte iubit, iar trăsătură particulară a lui este, că toți oaspeții la masă trebuiau să observe legile bisericii cu privire la post.

Ludovic Fizeau (1819—1896), fiul unui ilustru profesor de medicină dela facultatea din Paris, începuse să studieze medicina, dar trebuie să renunțe la aceasta fiind de o sănătate șubredă și se ocupă cu fizica (a lucrat împreună cu Foucault despre teoria undulațiilor, interferențelor, măsura despre viteza luminii în aer și apă, a descoperit condensatorul electric, lucrări despre lumina monocromatică).

Moartea lui (în 18 Sept. 1896) n'a fost mult băgată în seamă, deși trecea de unul dintre cei mai mari fizicieni ai timpului său, iar motivul acestei apariții să poate vedea din notița ce Cornu a făcut-o într'un Anuar: „Fizeau era creștin din convingere și în practică și nu se ascundea de nimene; de aceea dela aniversarea centenară a Institutului (un an înainte de moarte) era obiectul oarecum odios și revoltator;“ numele lui fu șters de pe lista celor ce fuseră propuși să fie numiți mari-oficieri ai Legiunii de onoare.

De câteori avea ocaziune să vorbească la mormântul bărbaților mari, totdeauna amintea credința lor creștină, ura pe semidocti, cari folosesc știința numai pentru scopuri materialiste ori impioase știința însă, zicea el, totdeauna își păstrează demnitatea și și independența, nu să amestecă în sisteme care ar putea s'o abată dela calea adevărului. Ea nu primește nimic ce ar sămăna cu un jug care ar aservi-o, ci

intrevină în cestiunile filozofice ori sociale nici să se opună accentelor nobile ale minunii ori vocii curate a conștiinții.

Leon Foucault (1819—1868 — în colaborare cu Fizean, a inventat aparatul iluminator, regulatorul electro-magnetic, pendula ce i-a popularizat numele — în anul 1851 — cu care a făcut senzibilă tuturo rotațiunea pământului), este fiul unui editor din Paris elev în colegiul Stanislau, și încă elev slab, incapabil de a fi aplicat la ceva; de aceea a fost dat în grija unui petitor. Terminând studiile desteritatea cu care manua deosebitele unelte făcu pe mama lui să creadă că ar fi bun chirurg; el începe să studieze chirurgia, dar întâiul sânge de om văzut în rană îl scârbește, în cât se lasă de studiul acesta. El simțeste plăcere pentru fizică, îmbie serviciile sale de preparator la un curs liber de microscopie, descopere imperfecțiunile uneltelor care avea să folosească, le îndreptează — devine experimentator și încă genial; absolut nu se interesează de ce nu să numește laboratoriu, atelier cabinet de fizică; nicicând n'a făcut vro călătorie, n'a primit funcțiunea de profesor, n'a scris nici o carte — afară de instrumentele lui el nu cunoaște nimic.

Așa ne și explicăm de ce a rămas el încătvă străin de cestiunile religioase. Dumnezeu l-a cercetat cu o boală îndelungată pregătindu-l de moarte. Un atac de apoplexie îl ține legat de pat șapte luni. Deși putea grăi memoria îi slăbise. Pe încetul intră în inima lui credința în Dumnezeu creatorul, apoi răscumpărătorul și de câteori vorbea de Dumnezeu și Isus Cristos, cuvintele lui eșau mai ușor din gură, limba să mișca mai liber. A murit la 12 Februarie 1868.

(Urmează).

Dela direcțiunea școlii comerciale superioare gr. or. rom. din Brașov.

Aviz pentru anul viitor.

Anul școlar 1909/1910 se va începe la 1-a Septembrie v. 1909. Inscriserile se fac de Direcțiune în zilele de 1, 2 și 3 Septembrie v.

Pentru a se împiedeca o aglomerare prea mare de elevi în clasa I-a comercială și a se putea face o selecțiune mai bună a lor, conferința a adus următoarea hotărâre :

1. Prenotațiile pentru înscriere în clasa I. comercială să se facă în fiecare an prin adresă în scris până în 15 August st. v la Direcțiune.
2. Lista celor prenotați să se pertracteze în conferința de începere a anului școlar, în care se va decide eventuala primire sau respingere.
3. Sub nici o împrejurare să nu se primească în clasa I. comercială un număr mai mare de elevi, decât cel admis de regulament, adică 40 de elevi.
4. Cei neinsinuați până la terminul fixat în punctul prim, precum și cei-ee nu vor prezenta la

insinuare atestatele convenite, pot fi primiți la școală numai în cazuri de tot excepționale.

În clasa primă pot fi primiți numai acei elevi, cari au absolvat cu succes și pot produce atestat de trecere din clasa IV. gimnazială, reală sau civilă, dela o școală publică. La înscrierea tuturora se cere atestat școlar și atestat de hotez.

Examenele supletorii și de emendare se vor ține în 1, 2 și 3 Septembrie v. Cei ce vor întârzia atât dela acest examen, cât și dela înscriere, pot fi admiși numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credință cauza întârzierii. Examenele de privațiști se vor ține în 5 Septembrie v. Aceștia au însă a se insinua în persoană la direcțiune cel mult până în 1-a Septembrie v. Privațiștii au a plăti la direcțiune taxele pe un an școlar cu **74 coroane** și taxa de examen de **80 coroane**, deja la insinuare pentru examen.

Taxa de primire e **8 coroane**, didactru **60 coroane** și alte taxe **6 coroane**, și trebuiesc plătite la înscriere cel puțin jumătate, iară până în Februarie restul. Elevii, cari nu-și vor achita la timp taxele, vor fi opriți dela cercetarea cursurilor.

Elevii de confesiuni streine decât cea română greco-orientală și greco-catolică plătesc didactru dublu.

Fiecare elev va mai plăti pe seama fondului de penziune al profesorilor încă o taxă de **10 coroane**, o taxă edilă de **20 coroane** pentru zidirea școlii, iară pentru excursiuni școlare și alte trebuințe suma de **6 coroane**.

Fiecare elev e dator a avea la începutul anului școlar toate cărțile și recvizitele necesare *nouă și în bună stare*, deoarece legile școlare opresc traficul de cărți și recvizite și folosirea de cărți vechi și necorăspunzătoare. Cărțile vor purta viza institutului alăturarea cu numele elevului.

Chipiul și uniforma proprie a școlii comerciale se recomandă a se procura deja în prima lună de școală și se impune în mod obligatoriu tuturor elevilor din școala comercială. Forma și culoarea se pot afia dela direcțiune. Pentru orice informațiuni mai detaliate părinții și tutorii școlarii să se adreseze la direcțiune.

Știri

În atențiunea d-ilor învățători gr. ort. români. La școala comunală din comuna fruntașă, curat română din Grebeaș (T. Gerebenc) s-a scris concurs pentru ocuparea postului al III-lea de învățător (de nou înființat). Denumindu-l învățător, — fiind cantor și lângă salariul de 1310 cor. va beneficia și o remunerație anuală de 100 cor. din cassa bisericii din loc, pentru purtarea cantoratului în biserică, iar afară de biserică — unde va fi poftit — (înmormântări, parastase și masluri) va avea venite stolare (1 cor). Pentru conducerea corului vocal din loc, deja esistent de mai mulți ani, încă va primi o remunerație separată. — În acest înțeles s-a scris și concursul, că la acest post pot concurge numai învățători de religioane gr. ort. română, apți în cele cantonale și musicale. Recursele au să să dec până în 12 August st. n. la inspec-

toratul din Vârșat. Reflectanții pentru informare să se adreseze subscrisului, dar mai bine ar fi, dacă s'ar prezenta în v'ro Duminică sau sărbătoare în biserică. Cu deosebită stimă *Sava Săcoșianu* paroh, preș. com. par.

Un nou pericol pentru vii. În vilele din Oradea-Mare și împrejurime s'a arit o nouă boală, până acum de tot necunoscută, dar care în scurtă vreme a pustiit 30—40% din recoltă. Boala cea nouă samăna mult cu peronospora, ce bântue toate vile așa mult în acest an, dar nu e identică cu ea. S'au făcut din partea autorităților pașii de lipsă pentru studiarea boalei.

Preotul din Sacul mergând să împărtășească s. cuminecătura a muribunzilor, deținut de jandarmi. Părintele Aurel Spătan din Sacul Duminică în 5 st. n. a. c. noaptea la 12 ore chemat să cuminece un credincios, a plecat împreună cu credinciosul ce a venit după dânsul, dar înaintea bisericii au fost ambii deținuți și fără nici un cuvânt conduși de un jandarm la casa comunală, înzultându-i cu cele mai originale înjurături. N'a folosit nici arătarea sf. taine și toate capacitările, că merge, să-și implinească o funcțiune. Contra acestei volnicii nemaipomenite s'a făcut arătare.

Invențiune românească. Inginerul Vlaicu, aplicat la fabrica de automobile Opperl din Frankfurt, fiind acum pe acasă a venit la Orăștie și în 10 Iulie a încercat pe un deal de acolo să zboare cu mașina aflată de Dsa. A făcut trei încercări. În toate trei rândurile s'a urcat destul de bine în sus. A treia încercare a fost mai reușită, când a zburat până la înălțime de 200 de metri. Mașina Dlui Vlaicu are forma unui zmeu uriaș, înainte are o pânză ca o coadă întinsă de pasăre, și în laturi două aripi mari. Bunul Dumnezeu să-i încoroneze munca cu multă izbândă.

Dela direcția poștelor din Timișoara. Direcția poștelor și a telegrafului din Timișoara atrage atențiunea celor interesați, că pentru francarea răspunsurilor ce le dau consulatele la scrisorile informative adresate lor în afaceri comerciale, cum și pentru trimiteră sumelor mai mici de bani la consulat, — în locul marcelor poștale indigene, cari cu greu se valorizează în străinătate, — se pot folosi cupoane de francare internaționale, cari se capătă la oficiile poștale cu 28 fil. bucata, și au valoare în comunicație, cu cele mai multe state europene și cu multe state transmarine. Iar scrisorile adresate consulatelor în regulă ca să nu fie silite consulatele să plătească pedepse, pentru cari nu au acoperire.

Înscrierea la universitate. * Pela anul 1830 era la o universitate în Prusia un profesor surd tun. Un student nou voia să se înscrie la el. Acest „fucs“ (așa să numesc începătorii la universitate) merge cu unul mai bătrân „veteran“ spre al conduce. Dar studentul e student fie mic fie mare, fie tânăr fie bătrân. Veteranul spune fucsului pe cale, că la universitate nu e datina a fi blând și aplecat ca la gimnaziu și că după ținuta lui de acum dela înscriere să acomodează și tractarea de mai târziu și încheie: „Fii cu băgare de seama, cum fac eu, așa să faci și tu“. Când ajung la profesor, veteranul dă cu piciorul de 2 ori în ușă, întră și apoi își prezintă documentele sale zicând: „Tu cămilă bătrână, voesc a-ți asculta prelegerile“. Profesorul face un compliment și-l înscrie. Urmează fucsul. „Eu încă voesc a asculta prelegerile tale tu...“ celelalte îi rămaseră în grumaz. După înscriere ei să despart, fucsul să miargă la alt profesor, iară veteranul îl așteaptă la hotel. Fucsul ajungând la celelalt profesor, dă cu piciorul de 2 ori în ușă, întră și fără a mai aștepta ceva zice: „Tu cămilă bătrână voesc...“ „Dle! îi zice profesorul a-i nebunit“ și întorcându-se către servitorul său, ce tocmai era ocupat într'un unghi, strigă: Fridrich, aruncă afară pe dărânatul acesta nerușinat;“

Răzbunarea predicătorului. * Un predicător în America sfătuia pe ascultătorii săi a contribui pentru o comună înecată de ape. După predică trimite pălăria sa proprie ca disc a circula printre ascultători. Întorcând pălăria goală, fără nici un rezultat, el o întoarce cu gura în jos în fața tuturor spre a să vedea, că nu a încurs nimic și-și încheie predica cu următoarea rugăciune: „Mulțămescuți fie, Părinte a tot puternice, că mi-au întors pălăria iar îndărăt, după ce a trecut prin mâinile unei astfel de adunări Amin“.

Trimise de preotul *N. Jurca* din Cireș. *

Cronica literară și culturală

Prof. și scriitorul M. Strajanu tipărește traducerea Bucolicelor și Georgicelor lui Vergiliu în editura casei Socecu. Autorul, un bărbat cu frumoase cunoștinți de filologie clasică, face traducerea din cuvânt în cuvânt și o însoțește de analiza tuturor cuvintelor cuprinse în textul latin.

*
A murit scriitorul și ziaristul de seamă, bătrânul G. Ventura. Pierderea pe care o îndură presa este deopotrivă de mare cu aceea pe care o suferă literatura, pe care a împodobit-o frumos cu piesele sale „Curceni“ și „Copila din flori“, cari au devenit aproape populare prin calităților alese. Ventura n'a fost numai gazetarul și scriitorul de talent, ci el a fost și artistul apreciat, pianist de forță și compozitor muzical recunoscut.

*
Comitetul organizator al comemorării poetului M. Eminescu, lansează un apel, adresat tuturor cărturarilor români, în care înștiințează că a luat inițiativa de a bate o medalie comemorativă care va cuprinde pe verso, chipul lui Eminescu, iar pe revers, o ramură de lauri, și o hartă cu o strofă din poezia „La steau“. Chipul poetului va purta pe cap o cunună de lauri. Medaile vor fi Cor.: 2. 50, 20 și 200. Prețurile se trimit la adresa Dlui August Frățilă, profesor și senator Galați, la care se vor face și comanda.

*
Prof. Andrei Bârsanu dela Brașov tipărește și în partea primă a *Anuarului gimnaziului român superior* de acolo, minunata sa conferință despre episcopul Popasu, apărută, astă iarnă, și în Convorbirile literare. La timpul său am vorbit despre această escelentă biografie, apreciere a activității și a individualității marelui arhieru; și de astădată îi dorim o răspândire cât mai largă, ca să se cunoască meritele lui Popasu pentru școalele române din Brașov! Partea a doua a Anuarului are date școlare din cursul anului 1908—1909.

*
Tot dela Brașov primim și Anuarul școlii superioare comerciale, redactat de directorul Arseniu Vlaicu. Anuarul are un istoric despre situațiunea acelei școli după 40 de ani de existența.

*
Viața Românească apare și în numărul pe Iunie în cele mai bune condiții cu literatură bună de scriitori tineri și cunoscuți. Nu înțelegem însă, de ce atâta hartă... cu și în jurul iubitului profesor Iorga? Sânt destui de scărmanat b. o. Duilă, Conu Mihalache, Soveja, Macedonsky și de ce nu se încapă de Iorga, hotărât, omul cel mai ales al zilelor noastre!

*
„Biblioteca pentru toți“ continuă a publica scrierile marelui nostru prozator Al. Odobescu. De data asta ni se dau cunoscutele conferințe „Moții și „Cur-

canii“ Nr. 473, două mărgăritare ale literaturii românești. Cea dintâi din această conferință se ocupă: **Răscoala românilor ardeleni** sub conducerea lui Horia. Obodescu face istoricul acelei revoluțiuni, punând în lumină toate împrejurările cari au hotărât pe moți să ia armele. Apoi felul cum a decurs acea răscoală, luptele lor năvalnice și trădarea care a nimicuit tot ce întru-chipaseră cu atâta trudă și jertfă de sine, oțelii îndurători ai moșilor. Iar figurile acestor conducători ne sânt arătate de Odobescu în acea lumină de vitejie și hotărâre, de jertfă și de nețărnută iubire pentru ai lor, care se cuvine aceluia cari au murit frânți po roată. Intreaga conferință a lui Odobescu e admirabilă, dar sânt pasagi întrânsa de o deosebită frumusețe. Trebuie citită și recită, mai cu seamă, acea parte în care se vorbește de moartea lui Horia, care după ce-i muriseră doi fii, în luptă — priveau acum liniștit și împăcat ca un apostol, unealta morții lui. A doua conferință a lui Obodescu, continuă în același număr al „Bibliotecii pentru toți“. Odobescu ne face într-o formă nu se poate mai literară și mai interesantă, istoricul luării Rahovei de către oștenii noștri. Asupra cuceririi Griviței și Plevnei s'a scris mult; nu tot atât și despre luarea Rahovei. Și cetim cu o deosebită emoțiune povestirea cuceririi și a acestei redute și peripețiile prin cari s'au trecut până la ocuparea ei. Aci Odobescu ne arată și dispozițiile mari militare; ne arată și pe soldații români în grupe mici, cu glumele lor, cu expedițiile lor nocturne, cu priceperea lor de a se strecura prin cele mai grele piedeci. În general aceste două conferințe ale lui Obodescu sânt cât se poate de instructive. Se știe că ele figurează în programele liceelor noastre. „Biblioteca pentru toți“ a făcut o operă folositoare punând la dispoziția tuturor și mai cu seamă a elevilor o ediție așa de efină a acestor două lucrări. Pentru educația tinerimei nu există carte mai bună de aceea părinții și profesorii ar trebui să recomande cu căldură tinerimei școlare volumul acesta.

Licitațiune minuendă

Pe baza încuviințării Ven. Conzistor diecezan dto 28 Mai 1909 Nr. 2925 E. ex 1909 se escrie licitațiune minuendă, pentru facerea alor trei uși de lemn din afară și trei uși de sticlă din lăuntru precum și un orman la proscomidia la sfânta biserică din comuna **Petrovasela** (Român Petre).

Prețul de esclamare este 1515 coroane.

Licitațiunea se va ținea Joi în 23 Iulie (5 August) 1909 la 8 ore a. m. în sala corului din loc. Întreprinzătorii au să depună vadiul de 10% în bani ori în hârtii de valoare.

Planul și specificațiunea de măsuri și spese să pot vedea la presidiul com. paroh.

Participanții la licitațiune nu au dreptul a pretinde diurne sau spese de călătorie.

Petrovasela din sedința com. parohial, ținută la 5/18 Iulie 1909.

1—1 [9]

Nicolae Penția
not. com. parohial

Ioanichie Neagoe
președintele com. par.

Pe baza încuviințării Venerabilului Conzistoriu diecezan gr. ort. român din Caransebeș ddo 13 Iunie a. c. sub Nr. 2918 B. ex 1909, se escrie licitațiune minuendă pentru zidirea de nou a bisericii gr. ort. române din comuna **Unip**, protopresbiteratul Buziaș.

Prețul de esclamare este 22004 cor. 51 fil.

Licitațiunea se va ținea în 2/15 August 1909 la orele 10 a. m. în școala conf. gr. ort. română din loc.

Doritorii de a întreprinde acest lucru să se prezenteze în ziua amintită, având a depune vadiul de 10% din prețul esclamării în bani gata ori hârtii de valoare.

Planul și specificațiunea de spese și măsuri, precum și condițiunile de licitațiune, se pot vedea în orice zi la oficiul parohial din loc.

Comuna bisericească își rezervă dreptul de preferință asupra aceluia măestrii întreprinzători, în cari va avea mai multă încredere. Participanții la licitațiune nu au dreptul a pretinde diurne sau spese de călătorie.

Contractul încheiat pentru întreprinzători va fi valabil îndată după subscriere, iară pentru comuna bisericească numai după aprobarea Venerabilului Conzistor diecezan.

Întreprinzătorul este îndatorat se rebonifice comunei bis. spesele de 240 cor. avute cu compunerea planului.

Unip din sedința comitetului parohial ținută la 5 Iulie 1909 v.

Iuliu Crainic m. p.

Iosif Nanu m. p.

paroh și preș. com. par.

not. com. parohial

În conțelegere cu protopopul tractual **Ioan Pepa**. 2—3 [8]

Concurse

Pentru ocuparea postului de *invățător* la școala confesională gr. or. din **Ohabița**, protopresbiteratul Caransebeșului se escrie concurs cu termin de 30 de zile.

Emolumente :

1. Salar în bani gata 300 cor.
2. Pentru scripturistică 10 cor.
3. Pentru conferințe 15 cor.
4. Locuință în edificiul școlii.
5. Pentru întregirea salariului la 1000 coroane s'a petiționat la stat.

Pentru servii prestare în alte comune nu să acoardă nici un emolument.

Alesul are a purta cantoratul în și afară de biserică și a instrua tinerimea școlară în cântarea bisericească.

Recurenții au să-și înainteze petițiunile de concurs P. O. Oficiu protopresbiteral până la terminul indicat.

2—3 [32]

Comitetul parohial

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

„Familia Română“

revistă ilustrată

apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv,
(Sfaturi, Curierul Modei, Găcituri.)

Abonații noi pot primi toate numerele dela început.

Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Budapesta
28—52 [4] Adresa : v. Strada Csáky 23.

48—52 [3]

R. GRAU ȘI FIUL, păpucar

Karánsebes („LA CIZMA ROȘIE“)

Telephon 47. In casa institutului pedagogic-teologic diecezan.
Depositul cel mai mare în ghetc fine de dame,
domni și băeți.

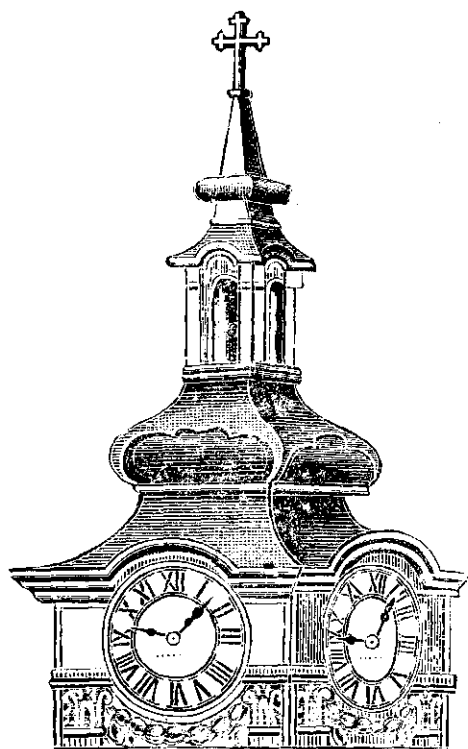
Unicul depozit al renumitelor fabricate a toată lumea

„Kobrak“ și „Danubia“

și ghetc veritabil americane.

Gătirea ghetelor fine și moderne după măsură.

Reparaturi prompt și ieftin.

OROLOAGE

pentru turnuri bisericesti

in executare solida precum și repa-

ratura acestora prevede sub garanție

Friederic Grochowina

orologier și mehanic

în Caransebeș.

Casa institutului pedag.-teol. diecezan Telephon 31

5—26 [1]